

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZSS.422.31.2018.GR

Warszawa, 04 lipca 2018 roku

**Pan
Andrzej Adamczyk
Minister Infrastruktury**

z niepokojem odnotowuję wzrost liczby kierowanych do mnie próśb o interwencję w sprawach dotyczących kontroli biletów na przejazdy środkami publicznego transportu zbiorowego realizowane przez małoletnich pasażerów. Skargi te dotyczą zarówno kontroli ważności samych biletów, jak również kontroli dokumentów poświadczających uprawnienia małoletnich pasażerów do ulgowych przejazdów.

Problem ten artykułowany jest również w okresie wakacyjnym przez osoby przebywające w długim okresie poza granicami Polski, których dzieci uczęszczają do tamtejszych szkół i które nie posiadają polskich legitymacji szkolnych lub legitymujących się dokumentami w języku obcym.

Osoby te podnoszą argument, że dzieci przebywając za granicą i realizując tam obowiązek szkolny i obowiązek nauki korzystają na obczyźnie z ulgowych przejazdów środkami transportu zbiorowego jedynie na podstawie dokumentów poświadczających ich wiek. Nie posiadając legitymacji szkolnych nie mogą jednak z ulg takich korzystać na terenie Polski.

Tożsamy argument zgłaszają rodzice dzieci ukaranych za przejazd realizowany na podstawie biletu ulgowego, które w czasie kontroli nie posiadały przy sobie ważnych legitymacji szkolnych.

Osoby te powołując się na powszechność realizacji wychowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i nauki wynikających z art. 31 ust. 4 oraz art. 35 ust 1 i 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe. (Dz. U. z 2018 r. poz. 996), postulują aby dokumentem poświadczającym prawo małoletnich w przedziale wiekowym od 6 do 18 lat do

korzystania z ulgowych przejazdów był każdy dokument poświadczający wiek dziecka. Odwołują się przy tym do doświadczenia życiowego osób dokonujących kontroli, które w większości przypadków są w stanie określić wiek kontrolowanego dziecka bez potrzeby jego dokumentowania.

Podejmując przedmiotową tematykę wiedziałem, że jest to temat niezwykle złożony, uregulowany wieloma przepisami prawa o różnej randze, wymagający współdziałania i inicjatywy kilku resortów. Zważywszy jednak na docierające do mnie stale sygnały o potrzebie zmian, doszedłem do przekonania, że jest to problem wymagający podjęcia, szczególnie ze względu na występujący tu element nierówności w dostępie do konkretnego uprawnienia wśród polskich uczniów.

Pierwsze kroki w tej sprawie podjąłem już w 2013 r., kierując wystąpienie generalne do Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej. Wtedy to resort poinformował, że przedmiotowe zagadnienie leży w gestii kilku ministerstw, w tym w szczególności resortu edukacji.

Wobec powyższego 1 października 2013 r. zwróciłem się do Ministra Edukacji Narodowej o rozważenie podjęcia działań w przedmiotowej sprawie. Minister podzielił moje stanowisko uznające taki stan prawny za dyskryminujący uczniów nieposiadających legitymacji w języku polskim. Podkreślił jednocześnie, że przedmiotowa tematyka leży po części w gestii Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, lecz mimo to resort edukacji, dostrzegając konieczność ujednoczenia sytuacji wszystkich uczniów, zainicjował działania w sprawie zmiany przepisów o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego.

W związku z trwającymi w tamtym czasie pracami nad nowelizacją ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego, powołano zespół międzyresortowy w składzie: Minister Infrastruktury, Minister Edukacji Narodowej, Prezes Rządowego Centrum Legislacji, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Finansów, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Minister Spraw Zagranicznych *do spraw analizy usprawnień w zakresie ulg w przejazdach dla dzieci i młodzieży*. Prace prowadzone były pod przewodnictwem Ministra Edukacji Narodowej.

Ministerstwo skupiło się na rozwiązaniu problemu ulg przejazdowych dla uczniów, którzy realizują obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązek szkolny i obowiązek nauki w szkołach przy przedstawicielstwach dyplomatycznych innych państw w Polsce i w szkołach za granicą oraz ustaleniu najwłaściwszego sposobu udokumentowania

tych uprawnień. Przygotowane przez resort propozycje stanowiły przedmiot dalszych prac zespołu. Ostatecznie zespół nie zdołał jednak wypracować jednego, akceptowalnego przez wszystkie strony stanowiska. Prace nie zostały na nowo podjęte.

Biorąc pod uwagę brak efektów prac powołanego zespołu, zdecydowałem o wystąpieniu do Rzecznika Praw Obywatelskich o analizę problemu i rozważenie zasadności złożenia do Trybunału Konstytucyjnego wniosku o stwierdzenie niezgodności art. 4 oraz 5 ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2012 r., poz. 1138) z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, w części pomijającej przyznanie ulg dzieciom i młodzieży uczęszczającej do szkół lub przedszkoli za granicą lub przy przedstawicielstwie dyplomatycznym obcego państwa w Polsce.

Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował mnie, że w ramach prowadzonych przez siebie działań zmierzających do wyeliminowania nierównego traktowania uczniów w dostępie do ulgowych przejazdów środkami komunikacji zbiorowej ze względu na miejsce pobierania nauki, wystąpił do Prezesa Rady Ministrów, z prośbą o rozważenie możliwości podjęcia stosownych działań legislacyjnych.

Rzecznik poinformował mnie również, że uzyskał stanowisko Ministra Infrastruktury i Rozwoju, uzgodnione z Ministrem Edukacji Narodowej *„zgodnie z którym to ostatni z wymienionych organów jest właściwy do zainicjowania procesu legislacyjnego, prowadzącego do zmian w zasadach korzystania z uprawnień do ulgowych przejazdów”*. W dalszej części odpowiedzi podkreślono, że *„wskazanie Ministra Edukacji Narodowej jako właściwego w omawianej sprawie jest o tyle istotne, że jednym ze źródeł istniejącego problemu są obowiązujące wzory legitymacji szkolnych, określone przez ten właśnie organ w rozporządzeniu z dnia 28 maja 2010 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych (Dz.U. z 2014 r., poz. 893 ze zm.)”*.

W 2016 r. kontynuowałem podejmowane w tej sprawie działania. W odpowiedzi na monit z 26 września 2016 r. skierowany w tej kwestii do Ministra Infrastruktury i Budownictwa, odpowiedzią z 7 listopada 2016 r. zostałem poinformowany, że 2 maja 2016r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej skierował pod obrady Sejmu RP projekt ustawy o zmianie ustawy *o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego oraz niektórych innych ustaw*.

Uchwalona przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustawa z dnia 15 grudnia 2016 r. *o zmianie ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2017 r. poz. 132), przyznała uprawnienia

do ulg w opłatach na przejazdy środkami komunikacji publicznej oraz wejścia do muzeów i na teren parków narodowych w Polsce – uczniom szkół społecznych prowadzonych przez polonijne organizacje oświatowe, stowarzyszenia rodziców, polskie parafie i sekcje polskie funkcjonujące w szkołach działających w systemach oświaty innych państw, z których część jest rejestrowana w bazie Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą.

Aktualnie, zgodnie z treścią art. 4 ust. 4 pkt 2a ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2018 r. poz. 295), do ulgi takiej są uprawnione również dzieci i młodzież, nie dłużej niż do ukończenia 18 roku życia, w okresie pobierania nauki języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej lub innych przedmiotów nauczanych w języku polskim w:

- szkołach prowadzonych przez organizacje społeczne za granicą zarejestrowanych w bazie prowadzonej przez upoważnioną jednostkę podległą ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania,

- szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw,

- sekcjach polskich funkcjonujących w szkołach działających w systemach oświaty innych państw,

- szkołach europejskich działających na podstawie Konwencji o Statucie Szkół Europejskich, sporządzonej w Luksemburgu dnia 21 czerwca 1994 r. (Dz. U. z 2005 r. poz. 10).

Należy jednak wskazać, że nowelizacja ww. ustawy nie rozwiązała problemu braku ulg dla dzieci posiadających polskie obywatelstwo, przebywających na terenie państw obcych i uczących się w szkołach innych niż polonijne.

Zgodnie z treścią § 8 ust. 1 pkt 1 lit. b rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 20 kwietnia 2017 r. w sprawie rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2017 r. poz. 810), dokumentem poświadczającymi uprawnienia dzieci i młodzieży w okresie od rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej do ukończenia szkoły podstawowej lub ponadpodstawowej - publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej, nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia jest legitymacja szkolna.

W przypadku dzieci i młodzieży wymienionych w treści art. 4 ust. 4 pkt 2a ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego dokumentem poświadczającymi takie uprawnienia jest legitymacja

ucznią wydawana przez konsula Rzeczypospolitej Polskiej właściwego ze względu na siedzibę szkoły, okazywana wraz z dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości i wieku osoby uprawnionej.

W mojej ocenie przytoczone przepisy rodzą stan dyskryminacji grupy dzieci posiadających obywatelstwo polskie, uczących się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej oraz dzieci uczęszczających do szkół przy znajdujących się na terenie Polski przedstawicielstwach dyplomatycznych państw obcych, które posiadając legitymacje szkolne wystawione w języku obcym, nie mają zapewnionego prawa do korzystania z ulg.

Wobec powyższego na podstawie art. 10a ust. 1 ustawy z 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2017 r. poz. 922), proszę o rozważenie możliwości dokonania analizy zmierzającej do zmiany zasad dokumentowania i poświadczania uprawnień do przejazdów ulgowych przez dzieci realizujące obowiązek przedszkolny, szkolny i obowiązek nauki.

Zapytanie o ocenę
Marek *Jan*